Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 24 września 2020 r.*

[Tekst sprostowany postanowieniem z dnia 14 października 2020 r.]

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Skutki przekazania – Artykuł 27 – Możliwość ścigania za inne przestępstwa – Zasada szczególności

W sprawie C-195/20 PPU

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 maja 2020 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

XC,

przy udziale:

Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: M. Vilaras, prezes izby, S. Rodin (sprawozdawca), D. Šváby, K. Jürimäe i N. Piçarra, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Bobek,

sekretarz: D. Dittert, kierownik wydziału,

zważywszy na wniosek sądu odsyłającego z dnia 21 kwietnia 2020 r., który wpłynął do Trybunału w dniu 8 maja 2020 r., o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym na podstawie art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

zważywszy na postanowienie czwartej izby z dnia 25 maja 2020 r. o uwzględnieniu tego wniosku,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 16 lipca 2020 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu XC – M. Franzikowski i F.S. Fülscher, Rechtsanwälte,

* Język postępowania: niemiecki.

– w imieniu Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof – P. Frank i S. Heine, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu niemieckiego – J. Möller, M. Hellmann i F. Halabi, w charakterze pełnomocników,

– [sprostowano postanowieniem z dnia 14 października 2020 r.] w imieniu Irlandii – J. Quaney, w charakterze pełnomocnika, którą wspierała M. Gray, SC,

– w imieniu Komisji Europejskiej – S. Grünheid i R. Troosters, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 6 sierpnia 2020 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 27 ust. 2 i 3 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową 2002/584").

2 Wniosek ten złożono w ramach postępowania karnego przeciwko XC, którego skazano w Niemczech na karę pozbawienia wolności za czyny zakwalifikowane jako ciężkie zgwałcenie i wymuszenie rozbójnicze, popełnione w Portugalii w 2005 r.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 5 i 6 decyzji ramowej 2002/584 mają następujące brzmienie:

„(5) Cel Unii, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, prowadzi do zniesienia ekstradycji między państwami członkowskimi i zastąpienia jej systemem przekazywania osób między organami sądowymi. W dalszej perspektywie wprowadzenie nowego, uproszczonego systemu przekazywania osób skazanych bądź podejrzanych, w celach wykonania wyroku lub wszczęcia postępowania prowadzącego do wydania wyroku w sprawach karnych, stwarza możliwość usunięcia złożoności obecnych procedur ekstradycyjnych i związanej z nimi możliwości przewlekania postępowania. Dominująca do dziś między państwami członkowskimi tradycyjna współpraca w zakresie wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości powinna zostać zastąpiona przez system swobodnego przepływu orzecznictwa sądowego w sprawach karnych, obejmujący zarówno decyzje prawomocne, jak i nieprawomocne.

(6) Europejski nakaz aresztowania przewidziany w niniejszej decyzji ramowej stanowi pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający [w życie] zasadę wzajemnego uznawania, którą Rada Europejska określ[ił]a jako »kamień węgielny« współpracy sądowej".

4 Zgodnie z art. 1 ust. 1 i 2 tej decyzji ramowej:

„1. Europejski nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną przez państwo członkowskie w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego.

2. Państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej".

5 Artykuł 8 ust. 1 rzeczonej decyzji ramowej stanowi:

„Europejski nakaz aresztowania zawiera następujące informacje, podawane zgodnie z formularzem znajdującym się w załączniku:

a) tożsamość i obywatelstwo osoby, do której skierowany jest wniosek [której dotyczy wniosek];

b) nazwisko i imię [nazwę], adres, telefon i faks oraz adres e-mail wydającego nakaz organu sądowego;

c) dowody istnienia podlegającego wykonaniu wyroku, środka zabezpieczającego lub jakiegokolwiek innego podlegającej wykonaniu orzeczenia sądowego mającego analogiczny skutek prawny, a wchodzący w zakres art. 1 i 2 [wskazanie istnienia podlegającego wykonaniu wyroku, nakazu aresztowania lub jakiegokolwiek innego podlegającego wykonaniu orzeczenia sądowego o tej samej mocy prawnej, wchodzącego w zakres stosowania art. 1 i 2];

d) charakter i kwalifikacj[ę] prawn[ą] przestępstwa, szczególnie w odniesieniu do art. 2;

e) opis okoliczności popełnienia przestępstwa, w tym jego czas i miejsce oraz stopień jego popełnienia przez osobę [stopień udziału w popełnieniu przestępstwa osoby], której dotyczy wniosek;

f) orzeczon[ą] kar[ę], jeśli istnieje prawomocny wyrok [został wydany ostateczny wyrok], lub skal[ę] przewidzianych za to przestępstwo kar w świetle prawodawstwa [przez ustawodawstwo] wydającego nakaz państwa członkowskiego;

g) jeśli to możliwe, inne skutki przestępstwa".

6 Artykuł 27 tej decyzji ramowej ma następujące brzmienie:

„1. Każde państwo członkowskie może notyfikować Sekretariatowi Generalnemu Rady, że w jego stosunkach z innymi państwami członkowskimi, które wystosowały podobną notyfikację, domniemana jest zgoda na ściganie, skazanie lub zatrzymanie w związku z pozbawieniem wolności lub wykonaniem środka zabezpieczającego [w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności] za przestępstwo popełnione przed przekazaniem osoby inne niż to, z powodu którego została przekazana, chyba że w przypadku szczególnym wykonujący nakaz organ sądowy stanowi inaczej w swojej decyzji w sprawie przekazania.

2. Z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 i 3, osoba przekazana może nie być [nie może być] ścigana, skazana lub w inny sposób pozbawiona wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, za które została przekazana.

3. Ustępu 2 nie stosuje się w następujących przypadkach:

a) kiedy osoba mająca możliwość opuszczenia terytorium państwa członkowskiego, któremu została przekazana, nie uczyniła tego w ciągu 45 dni od swego ostatecznego zwolnienia lub wróciła na to terytorium po opuszczeniu go;

[…]

g) w przypadku gdy wykonujący nakaz organ sądowy, który przekazał osobę, wyraża zgodę zgodnie z ust. 4.

4. Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje się do wykonującego nakaz organu sądowego, z załączeniem informacji określonych w art. 8 ust. 1 oraz tłumaczenia określonego w art. 8 ust. 2. Zgodę taką wyraża się, gdy przestępstwo, wobec [w odniesieniu do] którego jest ona wymagana, podlega przekazaniu [samo wymaga przekazania] osoby zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej. Zgody odmawia się w przypadkach wymienionych w art. 3, a ponadto można jej nie udzielić jedynie na podstawie przyczyn wymienionych w art. 4. Decyzję podejmuje się nie później niż po upływie 30 dni po otrzymaniu wniosku.

[…]”

Prawo niemieckie

7 Artykuł 27 ust. 2 i 3 decyzji ramowej 2002/584 został wdrożony do prawa niemieckiego w § 83h ust. 1 i 2 Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych) z dnia 23 grudnia 1982 r. (BGBl. 1982 I, s. 2071), w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym.

8 Ów § 83h stanowi:

„1. Osoby przekazywane przez państwo członkowskie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania nie mogą:

1) być ścigane, skazane lub pozbawione wolności za przestępstwo popełnione przed ich przekazaniem, inne niż to, za które zostały przekazane […]

[…]

2. Ustępu 1 nie stosuje się w następujących przypadkach:

1) gdy osoba mająca możliwość opuszczenia terytorium państwa członkowskiego, któremu została przekazana, nie uczyniła tego w ciągu 45 dni od swego ostatecznego zwolnienia lub wróciła na to terytorium po opuszczeniu go;

2) przestępstwo nie podlega karze pozbawienia wolności lub środkowi zabezpieczającemu polegającemu na pozbawieniu wolności;

3) sądowa procedura karna nie daje podstaw do zastosowania środków ograniczających wolność osobistą;

4) gdy przekazana osoba może zostać poddana karze lub środkowi, które nie polegają na pozbawieniu wolności, nawet jeśli ta kara lub ten środek dają podstawy do ograniczenia jej wolności osobistej;

5) gdy wykonujące państwo członkowskie lub osoba przekazana zrzekły się w tym względzie prawa do skorzystania z zasady szczególności.

3. Oświadczenie osoby przekazanej o zrzeczeniu się prawa do skorzystania z zasady szczególności dokonywane po przekazaniu składa się przed sądem lub prokuratorem do protokołu. Oświadczenie o zrzeczeniu się tego prawa nie może być cofnięte. Osobę przekazaną poucza się o tym".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

9 XC był ścigany w Niemczech w ramach trzech odrębnych postępowań karnych dotyczących odpowiednio, po pierwsze, handlu środkami odurzającymi, po drugie, seksualnego wykorzystania małoletniego – czynu popełnionego w Portugalii, a po trzecie, ciężkiego zgwałcenia oraz wymuszenia rozbójniczego – czynów popełnionych również w Portugalii.

10 Najpierw w dniu 6 października 2011 r. Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll, Niemcy) skazał XC za handel środkami odurzającymi na łączną karę jednego roku i dziewięciu miesięcy pozbawienia wolności. Wykonanie tej kary zostało warunkowo zawieszone.

11 Następnie w 2016 r. w Niemczech wszczęto przeciwko XC postępowanie karne w związku z popełnionymi w Portugalii czynami zakwalifikowanymi jako seksualne wykorzystanie małoletniego, a w dniu 23 sierpnia 2016 r. Staatsanwaltschaft Hannover (prokuratura w Hanowerze, Niemcy) wydała europejski nakaz aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania karnego w odniesieniu do tych czynów. Ponieważ Tribunal da Relação de Évora (sąd apelacyjny w Évorze, Portugalia) zezwolił na przekazanie XC niemieckim organom sądowym w związku z tym przestępstwem, a XC nie zrzekł się przy tej okazji prawa do skorzystania z zasady szczególności, w dniu 22 czerwca 2017 r. portugalskie organy sądowe przekazały XC Republice Federalnej Niemiec. Skazany na karę jednego roku i trzech miesięcy pozbawienia wolności XC został umieszczony w zakładzie karnym w tym państwie członkowskim.

12 Podczas wykonywania kary, na którą XC skazano za seksualne wykorzystanie małoletniego, odwołano warunkowe zawieszenie wykonania kary orzeczonej w dniu 6 października 2011 r. przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll) za handel środkami odurzającymi. W dniu 22 sierpnia 2018 r. Staatsanwaltschaft Flensburg (prokuratura we Flensburgu, Niemcy) wystąpiła do Tribunal da Relação de Évora (sądu apelacyjnego w Évorze), jako organu sądowego wykonującego europejski nakaz aresztowania, o którym mowa w pkt 11 niniejszego wyroku, z wnioskiem o zrzeczenie się prawa do stosowania zasady szczególności i o wyrażenie zgody na wykonanie kary orzeczonej przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll) w dniu 6 października 2011 r.

13 W dniu 31 sierpnia 2018 r., wobec braku odpowiedzi Tribunal da Relação de Évora (sądu apelacyjnego w Évorze), XC został zwolniony i objęty nadzorem kuratorskim na okres 5 lat, w trakcie którego musiał raz w miesiącu stawiać się u kuratora. W dniu 18 września 2018 r. XC udał się do Niderlandów, a następnie do Włoch. W dniu 19 września 2018 r. prokuratura we Flensburgu wydała przeciwko XC europejski nakaz aresztowania w celu wykonania wyroku Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) z dnia 6 października 2011 r.

14 W dniu 27 września 2018 r. XC został zatrzymany we Włoszech na podstawie tego europejskiego nakazu aresztowania. W dniu 10 października 2018 r. włoski organ wykonujący nakaz wyraził zgodę na przekazanie XC. W dniu 18 października 2018 r. XC został przekazany organom niemieckim.

15 Wreszcie w dniu 5 listopada 2018 r. Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku, Niemcy) wydał nakaz aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego w trzeciej sprawie dotyczącej XC, odnoszącej się do czynów zakwalifikowanych jako ciężkie zgwałcenie i wymuszenie rozbójnicze, popełnionych w Portugalii w 2005 r.

16 W dniu 12 grudnia 2018 r. Staatsanwaltschaft Braunschweig (prokuratura w Brunszwiku, Niemcy) zwróciła się do włoskiego organu wykonującego nakaz o wyrażenie zgody również na ściganie XC za te przestępstwa ciężkiego zgwałcenia i wymuszenia rozbójniczego. W dniu 22 marca 2019 r. Corte d'appello di Milano (sąd apelacyjny w Mediolanie, Włochy) przychylił się do tego wniosku.

17 XC został tymczasowo aresztowany w Niemczech na okres od dnia 23 lipca 2019 r. do dnia 11 lutego 2020 r. na podstawie nakazu aresztowania wydanego w dniu 5 listopada 2018 r. przez Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku). W tym okresie wyrokiem z dnia 16 grudnia 2019 r. Landgericht Braunschweig (sąd krajowy w Brunszwiku, Niemcy) skazał XC za popełnienie w Portugalii w 2005 r. przestępstw ciężkiego zgwałcenia i wymuszenia rozbójniczego. Sąd ów orzekł wobec niego łączną karę 7 lat pozbawienia wolności, uwzględniającą wyrok Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) z dnia 6 października 2011 r. Cały okres tymczasowego aresztowania XC we Włoszech został zaliczony na poczet kary łącznej.

18 W dniu 21 stycznia 2020 r. portugalski organ wykonujący nakaz wyraził zgodę na wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll) w dniu 6 października 2011 r. XC jest pozbawiony wolności od dnia 12 lutego 2020 r. w celu wykonania tej kary.

19 XC wniósł do sądu odsyłającego skargę rewizyjną od wyroku Landgericht Braunschweig (sądu krajowego w Brunszwiku) z dnia 16 grudnia 2019 r. Kwestionuje on zwłaszcza ważność postępowania, które doprowadziło do wydania tego wyroku, w świetle zasady szczególności przewidzianej w art. 27 decyzji ramowej 2002/584. XC utrzymuje zasadniczo, że w zakresie, w jakim portugalski organ wykonujący nakaz nie wyraził zgody na ściganie za przestępstwa ciężkiego zgwałcenia i wymuszenia rozbójniczego popełnione w Portugalii w 2005 r., organy niemieckie nie miały prawa ścigać oskarżonego. Od dnia 1 września 2018 r. XC nadal korzysta bowiem z ochrony wynikającej z zasady szczególności. Tak więc postępowanie wszczęte przeciwko XC przez organy niemieckie bez uprzedniej zgody portugalskiego organu wykonującego nakaz oraz związane z nim czynności procesowe, takie jak wydanie nakazu aresztowania przez Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku) w dniu 5 listopada 2018 r., są niezgodne z prawem.

20 Zdaniem sądu odsyłającego rozstrzygnięcie kwestii, czy ów nakaz aresztowania może zostać utrzymany w mocy, czy też – przeciwnie – powinien zostać uchylony, zależy od tego, czy organy niemieckie miały prawo ścigać XC w związku z zarzutem popełnienia w Portugalii w 2005 r. przestępstw ciężkiego zgwałcenia i wymuszenia rozbójniczego.

21 W tych okolicznościach Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 27 ust. 2 i 3 decyzji ramowej […] [2002/584] należy interpretować w ten sposób, że zasada szczególności nie sprzeciwia się środkowi polegającemu na ograniczeniu wolności za przestępstwo popełnione przed przekazaniem, inne niż to, które stanowi podstawę przekazania, jeżeli po przekazaniu dana osoba dobrowolnie opuściła terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, następnie ponownie została przekazana na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego przez inne wykonujące nakaz państwo członkowskie na podstawie nowego europejskiego nakazu aresztowania, a to drugie wykonujące nakaz państwo członkowskie udzieliło zgody na ściganie, skazanie i wykonanie kary za to inne przestępstwo?".

W przedmiocie pilnego trybu prejudycjalnego

22 Sąd odsyłający wnosi o zastosowanie do niniejszego odesłania pilnego trybu prejudycjalnego przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

23 Na poparcie swojego wniosku ów sąd podnosi, że XC przebywa w zakładzie karnym na podstawie wyroku Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) z dnia 6 października 2011 r. Jednakże zdaniem sądu odsyłającego nakaz aresztowania wydany przez Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku) w dniu 5 listopada 2018 r. stanowi dodatkową podstawę pozbawienia wolności zainteresowanego i może prowadzić do ograniczenia złagodzenia warunków wykonania orzeczonej wobec niego kary.

24 Ponadto sąd odsyłający podnosi, że w dniu 7 czerwca 2020 r. XC odbędzie dwie trzecie kary orzeczonej w dniu 6 października 2011 r. przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll), w związku z czym będzie mógł ubiegać się o ewentualne warunkowe zawieszenie wykonania pozostałej części tej kary. W tym względzie sąd odsyłający wyjaśnia, po pierwsze, że nakaz aresztowania wydany przez Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku) w dniu 5 listopada 2018 r. może stanowić przeszkodę dla zawieszenia wykonania wspomnianej kary. Po drugie, na wypadek gdyby takie zawieszenie zostało przyznane, sąd odsyłający podnosi, że odpowiedź na pytanie o ważność tego nakazu aresztowania wpływa w decydujący sposób na to, czy tymczasowe aresztowanie zarządzone na jego podstawie może być kontynuowane.

25 W tym zakresie należy stwierdzić, w pierwszej kolejności, że odesłanie prejudycjalne będące przedmiotem niniejszej sprawy dotyczy wykładni decyzji ramowej 2002/584, która wchodzi w zakres dziedzin objętych częścią trzecią traktatu FUE, konkretnie jej tytułem V, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Odesłanie to może w konsekwencji podlegać rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnym.

26 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o kryterium pilności, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału należy wziąć pod uwagę fakt, że osoba, w której sprawie toczy się postępowanie główne, jest obecnie pozbawiona wolności, a jej dalszy pobyt w areszcie zależy od wyniku sporu w postępowaniu głównym. Ponadto sytuację osoby, której dotyczy sprawa, należy uwzględnić na dzień rozpatrywania wniosku o zastosowanie do odesłania prejudycjalnego trybu pilnego (wyrok z dnia 22 grudnia 2017 r., Ardic, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 W niniejszej sprawie, po pierwsze, o ile bezsporne jest, że XC był w tym dniu pozbawiony wolności na podstawie wyroku Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) z dnia 6 października 2011 r., o tyle nakaz aresztowania wydany przez Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku) w dniu 5 listopada 2018 r. może również uzasadniać aresztowanie XC. Po drugie, utrzymanie w mocy tego nakazu może prowadzić do ograniczenia złagodzenia warunków wykonania orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności, wpłynąć na orzeczenie o warunkowym zawieszeniu wykonania tej kary, a w przypadku gdyby takie zawieszenie zostało udzielone – stać się jedyną podstawą prawną dla pozostania XC w areszcie.

28 W tych okolicznościach na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego czwarta izba Trybunału postanowiła w dniu 25 maja 2020 r. uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

29 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 27 ust. 2 i 3 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że zasada szczególności, o której mowa w ust. 2 tego artykułu, nie stoi na przeszkodzie środkowi polegającemu na ograniczeniu wolności zastosowanemu wobec osoby, której dotyczy pierwszy europejski nakaz aresztowania, z powodu czynów innych niż te, które stanowiły podstawę jej przekazania w wykonaniu tego nakazu, i poprzedzających te czyny, gdy osoba ta dobrowolnie opuściła terytorium państwa członkowskiego wydającego pierwszy nakaz i została mu przekazana w wykonaniu drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego po tym

wyjeździe w celu wykonania kary pozbawienia wolności, o ile na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania organ sądowy wykonujący ów nakaz wyraził zgodę na rozszerzenie ścigania na czyny, za które orzeczono ten środek polegający na ograniczeniu wolności.

30 W celu udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne należy na wstępie przypomnieć, że prawo Unii opiera się na zasadniczym założeniu, zgodnie z którym każde państwo członkowskie dzieli z wszystkimi innymi państwami członkowskimi – i przyjmuje, że państwa te dzielą z nim – szereg wspólnych wartości, na których opiera się Unia, jak sprecyzowano w art. 2 TUE. Założenie to oznacza i uzasadnia istnienie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, że wartości te będą uznawane i że w konsekwencji prawo Unii, które wprowadza je w życie, będzie przestrzegane [wyrok z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz), C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo].

31 W tym względzie należy przypomnieć, że celem decyzji ramowej 2002/584 – jak wynika w szczególności z jej art. 1 ust. 1 i 2 w związku z motywem 5 tej decyzji – jest zastąpienie wielostronnego systemu ekstradycji opartego na Europejskiej konwencji o ekstradycji, sporządzonej w Paryżu dnia 13 grudnia 1957 r., systemem przekazywania między organami sądowymi osób skazanych bądź podejrzanych w celu wykonania wyroku lub przeprowadzenia postępowania karnego, przy czym ten drugi system jest oparty na zasadzie wzajemnego uznawania [wyrok z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz), C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo].

32 W tym kontekście owa decyzja ramowa służy, dzięki ustanowieniu prostszego i wydajniejszego systemu przekazywania osób skazanych lub podejrzanych o naruszenie przepisów ustawy karnej, ułatwieniu i przyspieszeniu współpracy wymiarów sprawiedliwości, przyczyniając się w ten sposób do realizacji wyznaczonego Unii celu, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w oparciu o wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskimi [wyrok z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz), C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo].

33 W obszarze regulowanym decyzją ramową 2002/584 zasada wzajemnego uznawania, stanowiąca – jak wynika zwłaszcza z jej motywu 6 – kamień węgielny współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, znajduje swój wyraz w art. 1 ust. 2 tej decyzji ramowej, wprowadzającym regułę, zgodnie z którą państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami tej samej decyzji ramowej. Wykonujące nakaz organy sądowe mogą więc co do zasady odmówić wykonania takiego nakazu wyłącznie z enumeratywnie wyliczonych powodów odmowy wykonania, przewidzianych w decyzji ramowej 2002/584 [zob. podobnie wyrok z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz), C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo].

34 W niniejszym przypadku z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, po pierwsze, że w następstwie wydania w dniu 19 września 2018 r. europejskiego nakazu aresztowania przez prokuraturę we Flensburgu w celu wykonania wyroku Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) z dnia 6 października 2011 r. włoski organ wykonujący nakaz w dniu 10 października 2018 r. wyraził zgodę na wykonanie tego wyroku, a następnie w dniu 18 października 2018 r. przekazał XC organom niemieckim. Po drugie, z tych akt sprawy wynika również, że w następstwie złożonego w dniu 12 grudnia 2018 r. przez prokuraturę w Brunszwiku wniosku o wyrażenie zgody na ściganie XC za ciężkie zgwałcenie i wymuszenie rozbójnicze Corte d'appello di Milano (sąd apelacyjny w Mediolanie) w dniu 22 marca 2019 r. udzielił zgody na ściganie go za te czyny.

35 Jeśli chodzi o art. 27 decyzji ramowej 2002/584, Trybunał orzekł już, że o ile art. 27 i 28 tej decyzji ramowej przyznają państwom członkowskim określone uprawnienia przy wykonywaniu europejskiego nakazu aresztowania, o tyle przepisy te – zważywszy, iż wprowadzają odstępstwa od zasady wzajemnego uznawania sformułowanej w art. 1 ust. 2 owej decyzji ramowej – nie mogą podlegać wykładni prowadzącej do podważenia celu rzeczonej decyzji ramowej, polegającego na ułatwianiu i przyspieszaniu przekazań między organami sądowymi państw członkowskich w świetle wzajemnego zaufania, jakie powinno istnieć między nimi (zob. podobnie wyrok z dnia 28 czerwca 2012 r., West, C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, pkt 77).

36 Należy przypomnieć, że art. 27 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 ustanawia zasadę szczególności, zgodnie z którą osoba przekazana nie może być ścigana, skazana lub pozbawiona wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, w związku z którym została przekazana.

37 Jak zauważył wpierw rzecznik generalny w pkt 33 opinii, z literalnej wykładni tego przepisu wynika, że wspomniana zasada jest ściśle związana z przekazaniem wynikającym z wykonania konkretnego europejskiego nakazu aresztowania, ponieważ brzmienie tego przepisu odnosi się do „przekazania" w liczbie pojedynczej.

38 Jak zaznaczył następnie rzecznik generalny w pkt 37 opinii, wykładnia ta znajduje potwierdzenie w wykładni kontekstowej tego przepisu. Zarówno art. 1 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584, który definiuje europejski nakaz aresztowania w świetle jego szczególnego celu, jak i art. 8 ust. 1 tej decyzji ramowej, który wymaga, aby każdy europejski nakaz aresztowania był precyzyjny co do charakteru i kwalifikacji prawnej przestępstw, których dotyczy, i aby opisywał okoliczności popełnienia tych przestępstw, wskazują bowiem, że zasada szczególności jest związana z wykonaniem konkretnego europejskiego nakazu aresztowania.

39 Wreszcie, jak wynika z orzecznictwa Trybunału, zasada szczególności jest związana z suwerennością państwa członkowskiego wykonującego nakaz i przyznaje osobie, której wniosek dotyczy, prawo do tego, aby jej ściganie, skazanie lub pozbawienie jej wolności nastąpiło wyłącznie za przestępstwo, w związku z którym została przekazana (wyrok z dnia 1 grudnia 2008 r., Leymann i Pustovarov, C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, pkt 43, 44).

40 Zasada ta wymaga bowiem, aby państwo członkowskie wydające nakaz, które zamierza ścigać lub skazać osobę za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem w wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania, inne niż przestępstwo, w związku z którym została przekazana, uzyskało zgodę państwa członkowskiego wykonującego nakaz, tak aby uniknąć sytuacji, w której pierwsze państwo członkowskie narusza kompetencje, jakie mogłoby wykonać państwo członkowskie wykonujące nakaz, i wykracza poza swoje uprawnienia w stosunku do ściganej osoby. W zakresie, w jakim mechanizm europejskiego nakazu aresztowania ma na celu przekazanie danej osoby państwu członkowskiemu wydającemu taki nakaz, w odniesieniu do wymienionych w nim konkretnych przestępstw, poprzez ściągnięcie jej na terytorium tego państwa członkowskiego za pomocą przymusu, zasada szczególności jest nierozerwalnie związana z wykonaniem konkretnego europejskiego nakazu aresztowania, którego zakres jest jasno określony.

41 Wynika z tego, że zasada szczególności, na którą można było się powołać w ramach pierwszego przekazania XC przez portugalskie organy wykonujące nakaz, nie ma wpływu na powrót XC na terytorium Niemiec na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez prokuraturę we Flensburgu w dniu 19 września 2018 r. Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 50 opinii, brak możliwości zastosowania zasady szczególności na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez prokuraturę w Hanowerze w dniu 23 sierpnia 2016 r. nie wynika z jednego z wyjątków przewidzianych w art. 27 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584, lecz z faktu, że spór w postępowaniu głównym wpisuje się obecnie w ramy wykonania drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko XC przez prokuraturę we Flensburgu w dniu 19 września 2018 r.

42 W tych okolicznościach wymóg – istniejący po to, by osoba mogła być ścigana, skazana lub aresztowana w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, w związku z którym została przekazana – aby zgoda została udzielona zarówno przez wykonujący nakaz organ sądowy państwa członkowskiego, który przekazał ściganą osobę na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania, jak i przez wykonujący nakaz organ sądowy państwa członkowskiego, który przekazał tę osobę na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania, podważyłby skuteczność procedury przekazywania, zagrażając tym samym celowi realizowanemu przez decyzję ramową 2002/584, tak jak wynika on z utrwalonego orzecznictwa przypomnianego w pkt 35 niniejszego wyroku.

43 W związku z tym, zważywszy, że w niniejszej sprawie XC dobrowolnie opuścił terytorium Niemiec po odbyciu w tym państwie członkowskim kary, na którą skazano go za czyny wskazane w pierwszym europejskim nakazie aresztowania wydanym przez prokuraturę w Hanowerze w dniu 23 sierpnia 2016 r., osoba ta nie ma już prawa powoływać się na zasadę szczególności dotyczącą tego pierwszego europejskiego nakazu aresztowania. W tym kontekście wspomniana osoba może powoływać się na zasadę szczególności wyłącznie w odniesieniu do europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez prokuraturę we Flensburgu w dniu 19 września 2018 r. i wykonanego przez włoski organ wykonujący nakaz.

44 W tym względzie z art. 27 ust. 3 lit. g) decyzji ramowej 2002/584 wynika, że zasada szczególności przewidziana w ust. 2 tego artykułu nie ma zastosowania, w przypadku gdy wykonujący nakaz organ sądowy, który przekazał daną osobę, wyraża zgodę na jej ściganie, skazanie lub aresztowanie w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, w związku z którym została przekazana.

45 W zakresie, w jakim – jak wynika z pkt 43 niniejszego wyroku – w sprawie takiej jak sprawa rozpatrywana w postępowaniu głównym jedynym przekazaniem odpowiednim do dokonania oceny poszanowania zasady szczególności jest przekazanie dokonane na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania, zgoda wymagana w art. 27 ust. 3 lit. g) decyzji ramowej 2002/584 powinna zostać udzielona wyłącznie przez wykonujący nakaz organ sądowy państwa członkowskiego, który przekazał ściganą osobę na podstawie wspomnianego europejskiego nakazu aresztowania.

46 W konsekwencji na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że art. 27 ust. 2 i 3 decyzji ramowej 2002/584 trzeba interpretować w ten sposób, iż zasada szczególności, o której mowa w ust. 2 tego artykułu, nie stoi na przeszkodzie środkowi polegającemu na ograniczeniu wolności zastosowanemu wobec osoby, której dotyczy pierwszy europejski nakaz aresztowania, z powodu czynów innych niż te, które stanowiły podstawę jej przekazania w wykonaniu tego nakazu, i poprzedzających te czyny, gdy osoba ta dobrowolnie opuściła terytorium państwa członkowskiego wydającego pierwszy nakaz i została mu przekazana w wykonaniu drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego po tym wyjeździe w celu wykonania kary pozbawienia wolności, o ile na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania organ sądowy wykonujący ów nakaz wyraził zgodę na rozszerzenie ścigania na czyny, za które orzeczono ten środek polegający na ograniczeniu wolności.

W przedmiocie kosztów

47 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 27 ust. 2 i 3 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. należy interpretować w ten sposób, że zasada szczególności, o której mowa w ust. 2 tego artykułu, nie stoi na przeszkodzie środkowi polegającemu na ograniczeniu wolności zastosowanemu wobec osoby, której dotyczy pierwszy europejski nakaz aresztowania, z powodu czynów innych niż te, które stanowiły podstawę jej przekazania w wykonaniu tego nakazu, i poprzedzających te czyny, gdy osoba ta dobrowolnie opuściła terytorium państwa członkowskiego wydającego pierwszy nakaz i została mu przekazana w wykonaniu drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego po tym wyjeździe w celu wykonania kary pozbawienia wolności, o ile na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania organ sądowy wykonujący ów nakaz wyraził zgodę na rozszerzenie ścigania na czyny, za które orzeczono ten środek polegający na ograniczeniu wolności.

Podpisy